

Lieta Nr. A420296113

Lietas arhīva Nr. AA43-0528-18/1

[ECLI:LV:ADAT:2018:0418.A420296113.6.S](#)

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2018.gada 18.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesnesis referents Māris Vīgants,

tiesneses Sanita Kanenberga un Karina Krastiņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Edgara Džeriņa pieteikumu par Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja darbinieku faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, sakarā ar Edgara Džeriņa apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 13.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policijas (turpmāk – iestāde) Vidzemes reģiona pārvaldes darbinieki 2012.gada 9.maijā apturēja Edgara Džeriņa (turpmāk – pieteicējs) vadīto transportlīdzekli *BMW 520* ar valsts reģistrācijas numuru GK 490, noskaidroja tā reģistrācijas un vadītāja datus, lika pieteicējam atvērt un pārbaudīja transportlīdzekļa bagāžas nodalījumu un motortelpu, kā arī veica alkohola koncentrācijas pārbaudi transportlīdzekļa vadītāja izelpas gaisā.

[2] Pieteicējs 2012.gada 11.maijā iesniedza Valsts policijas Vidzemes reģionālajā pārvaldē sūdzību, norādot, ka policijas darbinieki prettiesiski pārbaudīja transportlīdzekļa bagāžas nodalījumu un motortelpu, veica alkohola koncentrācijas pārbaudi transportlīdzekļa vadītāja izelpas gaisā.

[3] Ar iestādes 2012.gada 1.novembra lēmumu Nr.4781 (turpmāk – Lēmums) pieteicēja sūdzība tika noraidīta.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Iestādes 2012.gada 27.aprīļa pavēle Nr.131 „Par pastiprinātu transportlīdzekļu kontroli” (turpmāk – pavēle Nr.131) izdota, lai novērstu likumpārkāpumus ceļu satiksmes jomā, nodrošinātu likumā noteikto prasību izpildi par ieroču un speciālo līdzekļu apriti, apkarotu nelegālā alkohola apriti, kā arī nodrošinātu ar akcīzes nodokli apliekamo preču tirdzniecības glabāšanas un realizācijas noteikumu ievērošanu Vidzemes reģiona pārvaldes apkalpojamā teritorijā.

Saskaņā ar likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 18. un 20.punktu pavēlē Nr.131 noteikto mērķu sasniegšanai policijas darbiniekiem tika atļauts no 2012.gada 1.maija līdz 2012.gada 31.maijam apturēt transportlīdzekļus un izdarīt to apskati, ieskaitot bagāžas nodalījuma apskati, pārbaudīt vadītāju un pasažieru personības, kā arī pārbaudīt transportlīdzekļu vadītājiem alkohola klātbūtni organismā.

[3.2] Policijas darbinieki rīkojās atbilstoši likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 2., 17., 18. un 20.punktam. Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes darbiniekiem P.Bojāram, E.Krūmiņam un I.Jackēvičam, 2012.gada 9.maijā pildot dienesta pienākumus uz autoceļa Cēsis – Rāmuļi – Bānūži, transportlīdzekļa vadītāja rīcība radīja aizdomas par likumpārkāpuma izdarīšanu, un, ņemot vērā pavēli Nr.131, tika nolemts apturēt transportlīdzekli.

[4] Pieteicējs iesniedza tiesā pieteikumu, lūdzot atzīt par prettiesisku Valsts policijas Vidzemes reģionālās pārvaldes Kārtības policijas biroja darbinieku faktisko rīcību.

Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Pieteicējs ar transportlīdzekli *BMW* ar valsts reģistrācijas numuru GK 490 pa ceļu Cēsis – Rāmuļi – Bānūži brauca aiz trafarētas policijas automašīnas *Hyundai Santa Fe* ar valsts reģistrācijas numuru GF 8437. Aptuveni pēc pieciem kilometriem policijas automašīna bija apstājusies, ceļa malā stāvēja policijas darbinieks, kurš apturēja pieteicēja vadīto transportlīdzekli.

[4.2] Policijas darbinieks paziņoja, ka pieteicējs bija sekojis policijas transporta līdzeklim, taču vienlaicīgi atzina, ka tā nav prettiesiska rīcība. Policijas darbinieks lika pieteicējam atvērt transportlīdzekļa bagāžnieku, bet par to netika sastādīti dokumenti, darbinieks veica pārbaudi pieteicējam izelpā ar alkometru, lika atvērt motora pārsegu un salīdzināja transportlīdzekļa šasijas numuru.

[4.3] Policijas darbinieks sarunā ar pieteicēju neminēja nevienu no Lēmumā norādītajiem apturēšanas iemesliem, nenorādīja par aizdomām, ka ir izdarīts ceļu satiksmes noteikumu pārkāpums, vai par aizdomām, ka pieteicēja vadītais transportlīdzeklis bijis izmantots likumpārkāpuma izdarīšanā.

[4.4] No likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 18.punkta izriet, ka plānveida pasākumu var rīkot un tā ietvaros apturēt transportlīdzekli jautājumos, kas saistīti ar ceļu satiksmes jautājumiem. Pavēle Nr.131 pārsniedz likuma pilnvarojumu, it sevišķi uz bagāžas nodalījuma un motortelpas pārbaudīšanu.

[5] Iestāde paskaidrojamos pirmās instances tiesai norāda, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu, lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā minētajiem argumentiem.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 13.februāra spriedumu pieteikums noraidīts.

[7] Par pirmās instances tiesas spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot pieteikumu apmierināt.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā atsaucās uz pieteikuma pamatojumā minētajiem

apstākļiem, papildus norādot turpmāk minēto.

[7.1] Transportlīdzekļa apturēšana notika bez pamata, arguments par plānveida kontroli kā iemesls apturēšanai tika norādīts pēc tam, kad pienāca otrs policijas darbinieks. Policijas darbinieks P.Bojārs neņēma vērā Valsts policijas 2010.gada 22.februāra noteikumu Nr.5 „Dienesta pienākumu izpildes organizācija un kontrole sabiedriskās kārtības nodrošināšanas un satiksmes uzraudzības jomā” 78.punktā paredzēto kārtību par veicamajām darbībām pēc transportlīdzekļa apturēšanas, jo pieteicējam neizskaidroja apturēšanas iemeslu.

[7.2] Spriedumā nav vērtēts, vai bija tiesiska policijas darbinieku rīcība, liekot atvērt transportlīdzekļa bagāžnieku un motora pārsegu, kā arī veicot pieteicējam alkohola pārbaudi. Turklāt iestādes pārstāve tiesā atzina faktu, ka pavēlei Nr.131 identiskas pavēles tiek izdotas katru mēnesi, un tiesa nepamatoti secinājusi, ka nevar pārbaudīt pavēles Nr.131 atbilstību likumam „Par policiju”.

[8] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 18.maija spriedumu pieteikums noraidīts.

Spriedumā norādīti šādi argumenti.

[8.1] Policijas darbinieks P.Bojārs, kurš apturēja pieteicēja vadīto transportlīdzekli, paskaidroja, ka pieteicējs sekoja policijas transportlīdzeklim, pēc tam cita policijas amatpersona paskaidroja, ka transportlīdzeklis apturēts plānveida kontroles ietvaros. Policijas darbinieki informēja pieteicēju par apturēšanas tiesisko pamatu, tādējādi transportlīdzekļa apturēšana ir pamatota ar likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 18.punktu un šāda darbība ir veikta tiesiski. Minētā tiesību norma atļauj apturēt transportlīdzekli un veikt tā apskati. Līdz ar to alkohola koncentrācijas pārbaude pieteicēja organismā, transportlīdzekļa bagāžas nodalījuma pārbaude un šasijas numuru salīdzināšana nepārsniedz likumā noteiktās pilnvaras.

[8.2] Pavēle attiecas uz iestādi, tā izdota, lai nodrošinātu iestādes darbību, līdz ar to tās tiesiskuma pārbaude vispārīgi nav administratīvās tiesas kompetencē.

Iestādes struktūrvienības priekšnieka kompetencē ietilpst norādījumu, pavēļu došana plānotu pasākumu izpildei sabiedrības un ceļu satiksmes drošības nodrošināšanā.

Regulāra, saturiski identisku pavēļu izdošana norāda, ka Valsts policijas struktūrvienībā tiek pārskatīti prioritārie darbības virzieni un veiktas attiecīgi plānotas darbības.

[9] Par apelācijas instances tiesas spriedumu iestāde iesniedza kasācijas sūdzību.

[10] Ar Augstākās tiesas 2017.gada 23.novembra spriedumu atcelts apelācijas instances tiesas spriedums daļā par Valsts policijas faktisko rīcību, veicot pieteicēja vadītā transportlīdzekļa apskati, un lieta šajā daļā nosūtīta jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[10.1] Likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 17.punktā noteiktas policijas darbinieku vispārējās tiesības pārbaudīt personas ar portatīvām alkohola koncentrācijas noteikšanas mērierīcēm nolūkā konstatēt, vai personas ir lietojušas

alkoholu.

Pavēle Nr.131, ciktāl tā attiecas uz alkohola koncentrācijas pārbaudi transportlīdzekļu vadītāju organismā, iestādes rīcības brīvības ietvaros ir pienācīgi apsvērtā. Automašīnas apturēšanas un pārbaudes radītās neērtības, kas saistītas ar iejaukšanos personu privātajā dzīvē ir samērīgas ar sabiedrības ieguvumu, novēršot iespējamus smagus ceļu satiksmes negadījumus.

Pieteicēja vadītā transportlīdzekļa apturēšana un alkohola koncentrācijas pārbaude pieteicēja izelpas gaisā, pamatojoties uz pavēli Nr.131, atbilst likuma pilnvarojumam un šāda rīcība ir bijusi tiesiska.

[10.2] Automašīnas bagāžas nodalījuma un motortelpas apskate nevarēja tikt pamatota ar pavēli Nr.131, jo konkrētajā gadījumā nav saskatāms, kā šāda apskate varēja atklāt transportlīdzekļu vadītājus, kuri vada transportlīdzekli alkohola reibumā, narkotisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē vai bez transportlīdzekļu vadīšanas tiesībām. Citi pavēlē Nr.131 uzskaitītie mērķi neatbilda likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 18.punktam, līdz ar to minētā apskate nevarēja tikt attaisnota ar šo tiesību normu.

[10.3] Lēmumā norādīts, ka policijas darbiniekiem, ievērojot, ka pieteicēja vadītais transportlīdzeklis strauji pietuvojas no aizmugures, samazina braukšanas ātrumu un turpina braukt aizmugurē vēl kādu laiku, radās aizdomas, ka ar pašu transportlīdzekli vai tā vadītāju varētu būt saistīts kāds iemesls, kādēļ viņš negrib apdzīt policijas transportlīdzekli. Policijas darbinieki pieļāva varbūtību par neakcizēto preču pārvadāšanu, tādēļ Lēmumā arī cita starpā secināts, ka policijas darbiniekiem bija tiesības apturēt, kā arī veikt transportlīdzekļa apskati saskaņā ar likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 20.punktu.

Apgabaltiesa nav pārbaudījusi, vai atbilstoši likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 20.punktā minētajam bija pamats veikt transportlīdzekļa apskati. Vai policijas darbiniekiem bija pamats domāt, ka transportlīdzekļa vadītājs pārkāpis ceļu satiksmi reglamentējošo normatīvo aktu prasības vai transportlīdzeklis tiek izmantots likumpārkāpuma izdarīšanā.

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk arī – APL) 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[12] Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 18.maija spriedums ir stājies spēkā daļā, ar kuru atzīta par tiesisku Valsts policijas faktiskā rīcība, apturot pieteicēja vadīto transportlīdzekli un veicot alkohola koncentrācijas pārbaudi pieteicēja izelpas gaisā.

Līdz ar to, ņemot vērā pieteicēja iesniegtās apelācijas sūdzības saturu un Augstākās tiesas konstatēto šajā lietā, apgabaltiesai izšķirams strīds par to, vai Valsts policijas faktiskā rīcība, veicot pieteicēja automašīnas bagāžas nodalījuma un motortelpas apskati, bija tiesiska.

[13] Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi pierādījumus, atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība daļā ir pamatota un pieteikums daļā, kurā lūgts tiesu

atzīt par prettiesisku pieteicēja vadītā transportlīdzekļa apskati, ir apmierināms, pamatojoties uz šādiem apstākļiem.

[14] Lēmumā norādīts, ka policijas darbiniekiem, ievērojot, ka pieteicēja vadītais transportlīdzeklis strauji pietuvojas no aizmugures, samazina braukšanas ātrumu un turpina braukt aizmugurē vēl kādu laiku, radās aizdomas, ka ar pašu transportlīdzekli vai tā vadītāju varētu būt saistīts kāds iemesls, kādēļ viņš negrib apdzīt policijas transportlīdzekli. Policijas darbinieki pieļāva varbūtību par neakcizēto preču pārvadāšanu.

Atbilstoši likuma „Par policiju” 3.pantam policijas uzdevumi ir garantēt personu un sabiedrības drošību; novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, atklāt noziedzīgus nodarījumus, meklēt personas, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā; savas kompetences ietvaros izpildīt administratīvos sodus un kriminālsodus. Aizliegts iesaistīt policiju tādu uzdevumu pildīšanā, kuri nav noteikti Latvijas Republikas likumos. Nevienam nav tiesību iejaukties policijas rīcībā, kad tā pilda savus pienākumus, izņemot iestādes un amatpersonas, kuras tieši tam pilnvarojis likums (*likuma redakcijā, kas ir spēkā no 2005.gada 27.oktobra*).

Likuma „Par policiju” 12.pants noteic policijas darbinieka vispārējās tiesības. Šā panta pirmās daļas 20.punkts noteic, ka policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos pienākumus atbilstoši dienesta kompetencei, cita starpā ir tiesības apturēt transportlīdzekli, un izdarīt tā apskati, ja ir pamats domāt, ka transportlīdzekļa vadītājs pārkāpis ceļu satiksmi reglamentējošo normatīvo aktu prasības vai transportlīdzeklis tiek izmantots likumpārkāpuma izdarīšanā (*likuma redakcijā, kas ir spēkā no 2006.gada 1.oktobra*).

Līdz ar to lietā noskaidrojams, vai policijas darbiniekiem bija pamats domāt, ka transportlīdzeklis tiek izmantots likumpārkāpuma izdarīšanā. Apgabaltiesa konstatē, ka kritērijs „pamats domāt” sevī iekļauj vērtējumu, vai ir konstatējamas aizdomas.

Latviešu literārās valodas vārdnīcā iekļauts skaidrojums vārdam „aizdomas”.

Aizdomas – nedrošs, nepilnīgi pamatots pieņēmums (par fakta esamību vai iespējamību); šaubas par apgalvojuma patiesīgumu vai rīcības godīgumu (*Latviešu literārās valodas vārdnīca. 1.–8. Rīga, Zinātne, 1972.–1996.*). Tātad aizdomām ikvienā situācijā nav jāapstiprinās, tomēr apgabaltiesa uzskata, ka aizdomu pamatā ir jābūt konstatējamiem saprātīgiem faktiem, kas rada aizdomas, jeb konkrētajā situācijā – pieņēmumu par likumpārkāpuma izdarīšanu.

Iestādes arguments, ka pieteicēja vadītais transportlīdzeklis, strauji pietuvojies, samazināja braukšanas ātrumu un turpināja braukt aiz policijas transportlīdzekļa noteiktu laika periodu, apgabaltiesas ieskatā pats par sevi nerada loģisku un saprātīgu pamatu aizdomām par ceļu satiksmi reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpšanu vai likumpārkāpuma izdarīšanu.

Apgabaltiesa pieteicēja vadītā transportlīdzekļa kustības ātruma samazināšanu un kustības turpināšanu aiz policijas transportlīdzekļa visticamāk skaidro ar to, ka strīdus situācija norisinājusies uz autoceļa ar grants segumu, un autovadītāja nevēlēšanās apdzīt priekšā braucošo automašīnu ir saprotama un loģiska ceļa seguma

smilšu un akmeņu radītā mākoņa dēļ. Minētais skaidrojums izriet no lietas materiālos esošā videoieraksta CD diskā, ko pieteicējs lietā iesniedza pirmās instances tiesas 2014.gada 23.janvāra tiesas sēdē (*lietas 53A.lapa*).

Videoierakstā konstatējams, ka policijas trafaretā automašīna rada biezu putekļu mākonī, kas objektīvi rada pārredzamības šķēršļus, līdz ar to pieteicēja nevēlēšanās apdzīt policijas trafaretu automašīnu ir ne vien pamatojama ar saprātīgiem apsvērumiem, bet arī drošas braukšanas principiem.

Pārbaudot un novērtējot apstākļus, kas norādīti iestādes 2012.gada 16.maija aizrādījumā Nr.20-17-907 (*lietas 36.-37.lapa*) policijas virsseržantam Paulim Bojāram, secināms, ka P.Bojārs pēc tam, kad 2012.gada 9.maijā tika apturēts pieteicēja vadītais transportlīdzeklis, neizskaidroja transportlīdzekļa apturēšanas iemeslu, tādējādi nerīkojoties atbilstoši likuma „Par policiju” 5.pantam.

Apelācijas instances tiesas ieskatā saprātīgi ir sagaidīt, ka tūlīt pēc apturēšanas policijas darbinieks var saprotami izskaidrot transportlīdzekļa vadītājam apturēšanas iemeslu, kā arī var izskaidrot to, kādu iemeslu dēļ ir jāpārbauda (jāsalīdzina) transportlīdzekļa virsbūves identifikācijas (VIN) numurs un jāapskata transportlīdzekļa bagāžas nodalījums.

Transportlīdzekļa apskate un virsbūves reģistrācijas numura pārbaude ir darbības, kuru veikšana valsts policijas darbiniekiem ir jāpamato ar kādiem īpašiem apstākļiem, kurus konkrētajā gadījumā ir pamats saistīt ar pieteicēju vai viņa vadīto transportlīdzekli.

Policijas darbinieku apgalvojumi par aizdomām, ka ar pašu transportlīdzekli vai tā vadītāju varētu būt saistīts kāds iemesls, kādēļ viņš negrib apdzīt policijas transportlīdzekli, pieļaujot varbūtību par neakcizēto preču pārvadāšanu, neapstiprinās ar loģiskiem un saprātīgiem faktiem.

Lietas materiālos nav pierādījumu, uz kura pamata var secināt, ka policijas meklēšanā ir tāds transportlīdzeklis, kura modelis, izlaiduma gads un krāsa ir līdzīga vai identiska ar pieteicēja vadītā transportlīdzekļa izlaiduma gada, modeļa un krāsas transportlīdzekli. Tāpat no lietas materiāliem neizriet, ka laikā, kad tika apturēts pieteicēja transportlīdzeklis, iestādes rīcībā ir bijusi informācija par to, ka būtu izdarīts kāds likumpārkāpums ar transportlīdzekli, kurš būtu līdzīgs pieteicēja vadītājam transportlīdzeklim.

Apgabaltiesa secina, ka nepastāvēja likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 20.punktā minētie nosacījumi, lai veiktu transportlīdzekļa apskati (policijas darbiniekiem bija pamats domāt, ka transportlīdzekļa vadītājs pārkāpis ceļu satiksmi reglamentējošo normatīvo aktu prasības vai transportlīdzeklis tiek izmantots likumpārkāpuma izdarīšanā).

Automašīnas bagāžas nodalījuma un motortelpas apskate nevarēja tikt pamatota tikai ar pavēli Nr.131, jo saistībā ar norādītajām darbībām pavēlē Nr.131 uzskaitītie mērķi neatbilda likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 18.punktam. Ievērojot konstatētos apstākļus un pierādījumu vērtējumu saistībā ar policijas darbinieku rīcību, veicot pieteicēja vadītās automašīnas bagāžas nodalījuma un motortelpas apskati, apgabaltiesa secina, kā šādu darbību veikšanai iztrūkst objektīva un saprātīgi izskaidrojama pamatojuma.

Līdz ar to pieteikums ir apmierināms daļā, par prettiesisku ir atzīstama policijas darbinieku faktiskā rīcība, 2012.gada 9.maijā veicot pieteicēja vadītā

transportlīdzekļa *BMW 520* ar valsts reģistrācijas numuru GK 490 bagāžas nodalījuma un motortelpas apskati.

[15] Apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesa nepilnīgi ir novērtējusi visus pierādījumus, līdz ar to pieteikums tika nepamatoti noraidīts pilnā apmērā.

[16] Pieteicējs ir samaksājis valsts nodevu 20 Ls (28,46 *euro*) apmērā par pieteikuma iesniegšanu un 56,91 *euro* apmērā par apelācijas sūdzību. Ņemot vērā, ka pieteikums tiek apmierināts daļēji, pamatojoties uz APL 126.panta pirmo daļu, pieteicēja labā no atbildētājas Latvijas Republikas ir piespriežama pieteicēja samaksātā valsts nodeva kopā 85,37 *euro* apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307.pantu, 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt Edgara Džeriņa pieteikumu daļā.

Atzīt par prettiesisku Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja darbinieku faktisko rīcību, 2012.gada 9.maijā izdarot Edgara Džeriņa vadītā transportlīdzekļa *BMW 520* ar valsts reģistrācijas numuru GK 490 bagāžas nodalījuma un motortelpas apskati.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu Edgaram Džeriņam (personas kods 151074-11507, deklarētā dzīvesvieta Bajāru iela 16-41, Rīga) viņa samaksāto valsts nodevu 85,37 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents

M.Vīgants

Tiesnese

S.Kanenberga

Tiesnese

K.Krastiņa